

HÍRMONDÓ

A Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület időszakos kiadványa

33. szám
2009. március

AZ SZKBE ILLETÉKESEINEK ELÉRÉSI CÍMEI

Tarnai Tamás elnök, ügyvezető elnök
2234 Maglód, Majláth u. 44.

Tel: 20/910-7762 v. 29/327-366
E-mail: ttarnai@freemail.hu

Groditzki Ildikó gazdasági igazgató
6721 Szeged, Lechner tér 4.

Tel: 30/435-7409
E-mail: grodildi@gmail.com

Bauer Márton titkár
1173 Budapest, Szürkebegy u. 73.

Tel: 30/628-5500
E-mail: kishanyas@gmail.com

Ország János elnökségi tag
7634 Pécs, Gém u. 18. fsz. 4.

Tel: 30/689-3108
E-mail: orszagjanos@mecsekerc.hu

Rostás Attila elnökségi tag
7634 Pécs, Rácvárosi u. 32.

Tel: 30/828-0861
E-mail: boller@freemail.hu

Szeredi Anna elnökségi tag
1173 Budapest, Szürkebegy u. 73.

Tel: 30/513-6554
E-mail: barlangitucs@gmail.com

Varga Karolina elnökségi tag
1063 Bp., Szinyei Merse u. 32. fsz. 7.

Tel: 20/583-7797
E-mail: varga.kara@gmail.com

Szigetvári István ellenőrző biz. elnök
2220 Vecsés, Apaffy u. 1.

Tel: 70/932-9059
E-mail: szigetvari.istvan@draexlmaier.de

Ács-Kovács Milán ellenőrző biz. tag
2800 Tatabánya, Vadász u. 42. fsz. 2.

Tel: 20/958-7322
E-mail: barlangaszmilan@gmail.com

Főző Péter alelnök – Budapest
1063 Bp., Szinyei Merse u. 32. fsz. 7.

Tel: 70/318-5235
E-mail: fozopeter@gmail.com

Balogh Krisztián alelnök – Pécs
7634 Pécs, Rácvárosi u. 32.

Tel: 30/830-9771
E-mail: kicsikrisz@gmail.com

Raisz Péter alelnök – Szeged
6724 Szeged, Csongrádi sgt. 96/A

Tel: 20/289-9489
E-mail: pajszi@gmail.com

Majer-Vass Laura iroda- és pályázati vezető
7634 Pécs, Zsongorkő u. 9/B

Tel: 30/375-1745
E-mail: majervasslaura@gmail.com

Simó Attila turisztikai programvezető
7628 Pécs, Szabolcsi út 44.

Tel: 20/922-5019
E-mail: simo.attila@gmail.com

AZ SZKBE HIVATALOS ELÉRHETŐSÉGEI

Székhely (számlázási cím): 6723 Szeged, Szamos u. 6. IX. em. 54.

Telephely: 7677 Orfű, Barlangkutató u. 1.

Levélcím: 6701 Szeged, Pf.: 1269

Telefon/Fax: 72/ 598-036; 06 20/380-2064

Internet elérhetőség: www.szkbe.hu

E-mail: szkbe@szkbe.hu

TARTALOMJEGYZÉK

Meghívó Közgyűlésre	4
A 2008. évi Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutatói pályázat eredményei	5
Frissítsük fel emlékeinket!	8
Paprikás hangulat	14
Személyi jövedelemadó 1%-a	15

Meghívó Közgyűlésre

A Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület **2009. március 14.-én (szombaton) 16 órakor tartja éves Tisztújító Közgyűlését, melynek helyszíne Orfű, Barlangkutató utca 1.**

A közgyűlés napirendi pontjai:

- Beszámoló az egyesület 2008. évi tevékenységéről (Tarnai Tamás)
- Elnökségi tagok és programfelelősök beszámolója (Ország János, Szeredi Anna, Rostás Attila, Varga Karolina)
- Titkári beszámoló (Bauer Márton)
- Az ellenőrző bizottság beszámolója (Szigetvári István)
- Az egyesület 2008. évi pénzügyi elszámolása (Groditzcki Ildikó)
- Az egyesület 2008. évi közhasznúsági jelentése (Groditzcki Ildikó)
- Az esedékes évi tagdíj mértékének megállapítása
- Alapszabály-módosítás (Tarnai Tamás, Rostás Attila)
- A választási bizottság megválasztása
- Az egyesület tisztségviselőinek megválasztása
- A megválasztott tisztségviselők beiktatása
- Tervek és programok (nyári tábor, stb.)
- Az egyesületi kutatótáborokban adható kuponokkal kapcsolatos kérdések megtárgyalása (Kopasz Imre, Tarnai Tamás)
- Egyéb (hozzászólások, megjegyzések, észrevételek)

A közgyűlésre bárki javasolhat témát, melynek a közgyűlés napirendjére való felvételéről az elnökség dönt.

Amennyiben a közgyűlés határozatképtelen (a tagság 50 %-a + 1 fő nincs jelen), az új közgyűlést ugyanazon a helyen 2008. március 14.-én 17 órára tűzzük ki. Az új közgyűlés határozatképességéhez már nem szükséges a tagság 50 %-a + 1 fő jelenléte, ennek hiányában is határozatképes!

Megjelenésedre az egyesület konstruktív működésének érdekében mindenképpen számítunk!

Bauer Márton
titkár

A 2008. évi Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutató Pályázat eredményei

(Forrás: MKBT Tájékoztató 2009 január – február)

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulattal közösen ez évben is meghirdette a Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutató Pályázatot annak érdekében, hogy ösztönözze a Társulat keretén belül működő kutatócsoportok és személyek által 2007-ben végzett karsztológiai és speleológiai kutatások színvonalas dokumentálását, s ezáltal hozzájáruljon a minisztérium Barlang- és Földtani Osztálya által vezetett közhiteles barlangnyilvántartás és az ahhoz kapcsolódó adattár, illetve a forrás- és víznyelő-nyilvántartás fejlesztéséhez. A pályázat fedezetét a minisztérium és az érintett Nemzeti Park Igazgatóságok biztosították.

A pályázatra a megadott határidőig csoport kategóriában 4, egyéni kategóriában 8 pályamunka érkezett be, ez utóbbiak egyike azonban a pályázati kiírás feltételeinek nem felelt meg. A 11 értékelhető pályamunkát az 5 tagú bíráló bizottság (a MKBT képviselőjében dr. Leél-Össy Szabolcs elnök, továbbá Börcsök Péter, Maucha László és Perényi Katalin; a KvVM képviselőjében Takácsné Bolner Katalin) a pályázati kiírásban megadott szempontok szerint pontozva, az alábbi döntéseket hozta:

CSOPORT KATEGÓRIA

I. díj – 300 000 Ft

Alba Regia Barlangkutató Csoport (88 pont)

A csoport Évkönyve a szokásos alaposággal, gyönyörű kiállításban készült el, ami mögött érzékelhetően óriási munka rejtőzik. Dicséretes állagvédelmi tevékenységük mellett külön kiemelendő a szerteágazó – a karsztgenetikára, morfológiára, vízkémiai mérésekre, klimatológiára, denevér-megfigyelésre és műszerfejlesztésre egyaránt kiterjedő – tudományos munka. Mindezek eredményei mintaszerűen dokumentáltak, nagyszámú digitális fényképpel és egyéb ábrával illusztrálva; s immár digitális formában hozzáférhetők az 1970/80-as években készített kataszteri anyagaik is. Ráadásul az évkönyv egésze élvezetes olvasmány. Hasonló eredményeket kívánunk a jövőre is, és még sok ilyen jelentést szeretnénk olvasni.

II. díj – 200 000–200 000 Ft

Szegedi Karszt és Barlangkutató Egyesület (81 pont)

Az egyesület 2007. évi tevékenységét bemutató pályamunka gondos és gazdagon illusztrált kivitele már szintén hagyományosnak mondható. A földtani megfontolások alapján a Gilisztás-barlangban végzett feltáró munkájuk mecseki viszonylatban jelentős új szakasz megismerését eredményezte – kár, hogy annak térképe még nem készült el. További tudományos kutatásaik eredményeit csak a Trió-barlang radon- és klímavizsgálata esetében közlik; annál bőségesebb viszont az egyesület példamutató egyéb tevékenységének az ismertetése, amiből külön kiemelendő a szakmai ismeretterjesztés: a frissen felépült Mecsek Házában létrehozott „Barlangok világa” kiállítás és az Orfű térségében elhelyezett tájékoztató táblák.

MKBT Vulkanoszeleológiai Kollektíva (79 pont)

Az évkönyv a szokásos magas színvonalon, vastkos kötetben mutatja be a kollektíva sokrétű tevékenységét, ami 2007-ben elsősorban a Keleti-Mátrára irányult. A kisebb feltáró és állagvédelmi munkák ismertetését, és a szintetizáló jellegű – a Mátra földtani felépítésével, a tafonikkal és a barlangbiológiai kutatások módszertanával foglalkozó – tudományos dolgozatokat követően, a 80 oldalnyi dokumentációs fejezetben 12 újabb nemkarsztos barlang mintaszerű feldolgozását találjuk; s a közösség lankadatlan aktivitásáról tanúskodnak a különféle hazai és nemzetközi rendezvényekről, publikációs és előadói tevékenységekről szóló beszámolók is.

Pénzjutalom – 70 000 Ft

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület (59 pont)

Az egyesület 2007. évi jelentése a tőlük megszokottól szűkszavúbbra sikeredett. Ez a feltáró kutatások esetében láthatóan nem rajtuk múlt, az azonban már igen, hogy az egyetlen lezárult kutatásról (Rejtett-zsomboly, -11 m) sem készült térképi és fotodokumentáció. Tudományos munkájuk lényegében a 10 barlangban végzett téli denevér-számlálásra szorítkozik, dicséretes viszont, hogy az észlelt példányszámon kívül végre közlik az észlelés időpontját is; míg egyéb tevékenységeik közül itt a csoport által szervezett alapfokú tanfolyam emelhető ki.

EGYÉNI KATEGÓRIA

I. díj – 140 000–140 000 Ft

Hegedűs András: A barlangok felmérése c. szakdolgozata (83 pont)

A Berzsenyi Dániel Főiskolán készült igényes megjelenítésű, gazdagon illusztrált szakdolgozat a barlangok térképi ábrázolásának módszertanáról ad minden eddiginél átfogóbb képet, kiterjedve a víz alatti felmérésre és a technikai fejlődés kínálta legújabb lehetőségekre is – újszerű elemként a teljességre való törekvés mellett leginkább ezek értékelhetők. A téma feldolgozása során a szerző felhasználta saját gyakorlati tapasztalatait is, fogalmazásmódja és az irodalmi források hivatkozása szabatos. A dolgozat témaválasztásából adódóan önálló eredményeket nemigen tartalmaz, de remek összefoglaló munka minden, a barlangok térképezése iránt érdeklődő számára.

Domina Eszter: Öt hazai barlang rákfaunájának vizsgálata c. szakdolgozata (83 pont)

A pályamunka legalább két évtizede az első olyan dolgozat, ami barlangjaink gerinctelen faunájával foglalkozik. Az első része kiváló barlangonkénti összefoglaló az eddig publikált kutatási eredményekről; majd a szerző a Tapolcai-tavasbarlangban, a Molnár János-, a Baradla-, a Béke- és az Abaliget-barlangban végzett mintavételek alapján azok kistrák-faunáját vizsgálja, több, az adott barlangból még ismeretlen taxont mutatva ki. Sajnos a közölt fajlisták megfelelő tagolás hiányában a nem biológus olvasó számára nehezen áttekinthetők, a fotóanyag kissé szegényes, és számos apró pontatlanság, elavult vagy téves adat lelhető fel az egyes barlangok ismertetésénél is.

III. díj – 70 000–70 000 Ft

Dobos Tímea – Kovács Zsolt – Sűrű Péter: Régi elképzelés, új felfedezés – láthatáron a Speizi–Szepesi–Láner- barlangrendszer c. előadása (73 pont)

A kutatókat régóta foglalkoztató téma felvetésének aktualitását a Speizi-barlangban 2007 nyarán történt új feltárás szolgáltatja, amellyel – elméletileg – kézzelfogható közelségbe került

a Szepesi–Láner-barlangrendszerrel történő összeköttetés. Az előző Szakmai Napokon elhangzott előadás a rendelkezésre álló idővel arányos, tömör összefoglaló a kutatási előzményekről, valamint az összefüggést alátámasztó felmérési adatokról, kőzettani, üledék-földtani és morfológiai megfigyelések eredményeiről. Kár, hogy az újonnan felfedezett szakaszt csak az áttekintő térképek és pár közepes minőségű fotó szemléltetik.

Eszterhás István: *A Szentkúti Betyár-barlang c. publikációja (72 pont)*

A Karsztfejlődés konferencia-kötetben megjelent publikáció mindenre kiterjedően, kismonográfia jelleggel mutatja be a választott barlang földrajzi és földtani környezetét, feltárásának körülményeit és az ott végzett eddigi megfigyelések, vizsgálatok eredményeit. A szabatosan hivatkozott irodalom alapján azonban úgy tűnik, hogy saját korábbi munkáihoz, illetve a Vulkánszpelológiai Kollektíva évkönyveiben leírtakhoz képest újszerű adatokat nemigen tartalmaz; így jelentőségét elsősorban a rendkívüli alaposság és a már említett kismonográfia-jelleg adja.

Mozgás- és Élményterápiás Szakosztály cím nélküli tanulmánya (71 pont)

Bár a szakosztály 18 főből áll, tevékenységük jellegéből adódóan a sérült (gyengénlátó, vak, végtaghiányos, mozgássérült, értelmi fogyatékos) gyerekek barlangi túráztatását bemutató pályamunkájuk felépítése és tartalma a csoportos pályázatok bírálati szempontjainak nem felel – nem felelhet – meg. Így a Bíráló Bizottság a pályázatból azt a kis tanulmányt értékelte és díjazta, amelyben az általuk kidolgozott kérdőívre adott válaszok kiértékelésével próbálják meg önzetlen és példamutató tevékenységüket még hatékonyabbá tenni.

Pénzjutalom – 30 000 Ft

Berényi Üveges István: *Ivóvízellátáshoz kapcsolódó karsztforrások és barlangok a Mecsekben c. előadása (54 pont)*

A Víz Világnapja alkalmából tartott rendezvényen elhangzott előadás négy vízmű-forrás működésébe, történetébe és a hozzájuk kapcsolódó barlangok – azaz a Tettye-forrásbarlang, a Mánfai Kő-lyuk, az abaligeti Kisaplika és az Orfűi Vízfő-barlang – feltárásába nyújt szép fényképekkel illusztrált betekintést. Újszerű ada-tokat azonban sem speleológiai, sem karszthidrológiai szempontból nem tartalmaz, így leginkább ismeretterjesztő munkaként értékelhető.

Könyvjutalom – 10 000 Ft

Lénárt László: *2007. évi szakmai előadások c. pályázata (43 pont)*

A pályamunka 9 különböző rendezvényen tartott 10 powerpoint-előadás és 3 poszter ábraanyagát tartalmazza minden kísérőszöveg nélkül, rendezvényenként iratkapocccsal összefűzött formában. A választott témák a címből megítélhetően – mint pl. a négy előadáson is tárgyalt 2006. évi miskolci karsztárvíz, vagy a recski és egerszalóki buborék-cseppkövek – alapvetően újszerűek, és alapos munkáról tanúskodik a nagy számú és jó minőségű illusztráció is; a kapcsolódó szakmai megállapítások és következtetések ismerete nélkül azonban azok szakszerűsége és az elért eredmények jelentősége sajnos nem bírálható el.

Kedves Kispajtások!

Az előző számban „Frissítsük fel emlékeinket!” címmel állandó rovatot indítottunk. Ennek a sorozatnak a következő részét olvashatjátok most.

Jó túrázást, jó kutatást, jó szerencsét!

Frissítsük fel emlékeinket!

Ezt a pár oldalt a teljesség igénye nélkül ajánlom mindenki figyelmébe. Abszolút szubjektíven állítottam össze igyekeztél az SZKBE igényeihez igazítva. Próbáltam a számomra fontos dolgokat beletenni, javítani, illetve a feleslegeseket kivágni. Nem helykitöltés volt a cél, inkább az, hogy tisztán átlátható legyen, mitől válik a barlangászat biztonságossá, milyen szabályok, alap-, irányelvek azok amik mentén felépül ez a kicsi társadalom a mai világban. Legyen biblia mindazok számára, akik már elfelejtették, vagy még nem tanulták alapfokon eme nehéz, de gyönyörű világba betekintést engedő sportágat. Továbbá emlékeztesse mindazokat, akik jelen szabályok szerint élnek mindennapi életüket.

Kisember

Barlangi túra fogalma

Sportcélú barlangjárás, melynek minimális időtartama fél óra (5-8 képzett barlangász pihenő nélkül képes megtenni).

Barlangi túrázás hármas alapszabálya

Legnagyobb biztonság elve: a túrát úgy kell megtervezni, előkészíteni és lebonyolítani, hogy az esetlegesen bekövetkező baleset kockázata a lehető legkisebb legyen.

Célok és lehetőségek összhangja: eszköze a LBE-nek. Az előkészítés és tervezés folyamán a kitűzött cél a meghatározó, a lebonyolításnál viszont a lehetőségeinkhez kell igazítani a céljainkat (túravezető jogai).

A túravezető egyszemélyi felelőssége: a túravezető felelős a túra sikertelen lebonyolításáért, és az esetlegesen bekövetkező balesetekért, ezért rendeletben meghatározott, hogy ki lehet a túravezető, milyen jogokkal, köteleességekkel és feladatokkal rendelkezik.

Alapfelszerelés, egyéni kiegészítő- és kollektív felszerelések

Egyéni alapfelszerelések

Lábbeli

Ajánlott a *gumicsizma*, amely ne legyen szőrmével bélelt, mert sokkal nehezebben szárad meg. A gumicsizma előnye, hogy olcsó, a kisebb vizes szakaszokon száraz lábbal átkelhetünk

(Vízfő-barlang), ha megtelik vízzel, akkor ezt a vizet a lábunk felmelegíti, és ez addig marad benne, amíg ki nem öntjük belőle, így némi komfortérzetet eredményez. Ha lehet igazi gumiból legyen ne PVC-ből. Ezt első sorban arról ismerjük fel, hogy fekete részletekbe itt nem mennék most bele. A gumi tovább marad rugalmas, így a tapadása is tovább marad meg, ellenben a PVC-vel amire jó példa a zöld lábszár halványbarna talp, vagy a pláza-mintás gumicselló ezek képesek a rugalmasságukat elvesztve olyan eredményeket hozni, mintha sportcipőben másznánk. A talp bordázatánál részesítsük előnyben a keresztbordákkal ellátott „traktorgumi talpú” típust.

Aláöltözet/műnyúl

Feladata testünk melegének megtartása. Overallszabású legyen, polar anyagból készül, amelyet műnyúlnak hívunk. Előnye, hogy némileg megtartja a vizet, amit testünk felmelegít, így vizesen sincs hideg érzésünk. A polar anyag fajlagosan kevesebb vizet vesz fel, mint a pamut anyagok, így könnyebbek, ezen kívül sokkal hamarabb megszáradnak. Az ilyen kezeslábas alá elegendőpóló és alsónemű. A száraz, melegebb barlangokba egy ilyen műnyúl túlságosan meleg, célszerű csak egy vékony pamutnadrágot, macinacit felvenni.

Overall

Erős szakadásmentes anyagból készül a fenék, könyök és a térd részeken külön erősítőfoltokkal. Némelyik anyag belseje impregnált, így a rövidebb vízben tartózkodást esetleg szárazon úszhatjuk meg. A gallérrészben található egy kis kapucnit is, amely a vizeséseknél és a vizezebb termekben védi meg a fejünket az elázástól. A kar rész végén tépőszáras szűkítőt találunk, amely megakadályozza a barlangi törmelék overallba jutását. A derékrész belsejében szűkítő-kötőzsinórt találunk, amely elősegíti az overall testünkre simulását. Használható még a kantáros nadrág és a nadrág kabáttal kombináció is, de tekintve, hogy ezek általában pamut anyagúak könnyen elkopnak, vizesen nehezek és nagyon hidegek, és a szűkületeknél könnyen feltorlódnak, szétszakadnak.

Sisak

A sisak feladata megvédeni a fejet a beütéstől, kisebb lehulló kövektől. Tévhit és nem feladata, a magasról leeső nagy kő elleni védelem. A sisakokat direkt úgy képzik ki, hogy egy ökölnyi kő 8-10 méterről érkező széttörje a sisakot, ezzel is védve a nyaki csigolyákat a hirtelen terheléstől. Nem használhatóak régi időkben fémről és a bőrből készült sisakok, valamint a ma használatos biciklis, robogós, motoros, ejtőernyős sisakok. Sisaknak műanyag (polietilén vagy poliamid) anyagút válasszunk, amely lehet munkavédelmi, illetve a sportboltokban kapható hegymászó vagy barlangász sisak. Ez utóbbi nagy előnye, hogy a nemzetközi Hegymászó Szövetség minősítésével is rendelkezik (UIAA minősítés), amely kellő garanciát jelent számunkra. A munkavédelmi sisaknak nem lesz UIAA minősítése, mert ezek a MSZ (Magyar Szabvány) által tesztelt és bevizsgált sisakok. A sisak egy kemény héjből egy belső hevederzetből valamint ezt az egészet a fejre rögzítő Y szíjból áll. Funkciója a fej védelme mellett a világítóeszközök rögzítése. Követelmények a sisakkal szemben, a megfelelő méretű kontaktzóna. A kontaktzónába semmit sem szabad elhelyezni, mert a kontaktzóna szerepe, hogy nagy ütés esetén a belső hevederzet megnyúlik, ezáltal csökkentve a fejre és a gerincoszlopra nehezedő terhelést. A jó minőségű sisakok héja nem törik darabokra egy ilyen ütés hatására.

Egészségügyi csomag

Egy csomag steril **mull-pólyából**, egy csomag steril **mull-lapból** és **izolációs fóliából**, **vágó eszközből**, **ragtapaszból**, **fásliból**, (a legfontosabb) áll, melyet vízhatlan csomagolásban tárolunk. Minimális elsősegély-felszerelésnek mindenkinél lennie kell!

Világítás

Barlangtúrára mindig **két egymástól függetlenül működő világítást** kell vinni! A világításunkat így **fő- és tartalékvilágításra** bontjuk, melynek üzemidejét a következő szabályok szerint kell megterveznünk:

Világítás szempontjából minimálisan tervezhető túraidő 4 óra.

Fővilágításnak minimálisan a tervezett túraidő másfélszereséig (6 óra) világítani kell.

Tartalékvilágításnak minimálisan a tervezett túraidő feléig (2 óra) kell biztonságosan üzemelnie.

- Elektromos rendszerű világítások
- Akkumulátoros bányászlámpa.
- Elemes, izzóval ellátott lámpák
- Elemes vagy akkumulátoros ledes lámpák
- Akkumulátoros fénycsöves lámpák
- Karbidlámpa

Nem tértem ki direkt a lámpafajták kielemezésére, hisz mindenki látott már mindegyikre példát. Ha máshogy nem is, a túrán melletted álló fejen lévő lámpát látva. Elsősorban ami megszabja, mi van a fejünkön, az a pénztárca.

Egyéni kiegészítő felszerelések

Ezek a felszerelések ahhoz szükségesek, hogy a hagyományos vízszintes barlangjáratokon kívül a függőleges (vertikális, köteles) járatokat is leküzdhessük. Ezt a felszerelés-csoportot összefoglalóan *slósznak* nevezzük.

Beülők

Mindenképpen minősítéssel rendelkező beülőt válasszunk, bármelyik típusra van is szükségünk. A sziklamászó beülőt elsősorban a leeső személy testének megtartására tervezték. Kényelmesek, könnyű bennük a mozgás, párnázott hevederekből állnak. Dinamikus kötéllel biztosításra használjuk őket. Barlangász kötéltechnikai célokra nem alkalmasak.

Barlangász beülők állítható derék és combrésszel (a csatokon mindig vissza kell fűzni a hevedereket). Jellemzően barlangi kötéltechnikához tervezték, mivel a hosszabb ideig tartó üldögélés kifejezetten kényelmetlen. A mellgép rögzítésekor a súlypont alacsony pontra kerül, ami nagyobb mászási hosszt tesz lehetővé, mint az esetleg sziklamászó beülő. Egyszerű 50mm-es hevederből készülnek.

Maillonok

Maillont terhelni csak és kizárólag zárt becsavározott állapotban szabad, terhelés közben kinyitni szigorúan tilos! A zárat ütközésig kell becsavarni! Teherbírása zárt hosszirányú (általában 25kN) és zárt keresztirányú (általában 10kN) terhelés esetén (piktogramokkal jelzik, az értékek kN-ban értendők). Anyaguk alapján vannak alumínium- és acél maillonok. Alakjuk alapján „D”-alakú vagy háromszög alakú maillonról beszélhetünk. Ezeket a centrális karabinereket barlangász beülők összekapcsolására használjuk.

Vannak még „O”-alakú és speciális ovális alakú beszerelő maillonok (Petzl Speedy és Presto), amelyeket jellemzően beszerelő maillonoknak használunk.

Kantár

Minimum 10mm átmérőjű dinamikus kötélből, perccsomókkal megkötve (átlagos magasságú személy esetén 3m kötélből lehet megkötni). Lehet még varrott hevederből (Petzl Spelegyca), energia elnyelő tulajdonságokkal rendelkezik, speciális felszakadó varrása által.

Mellbekötés

Legegyszerűbb a 25mm széles csomagrögzítő heveder. Olcsó, bármikor állítható.

Lépőszár

Kötélből megkötött 8mm átmérőjű is jó, de van még hevederből megkötött (pld. 25mm-es hevederből), valamint léteznek kombinált megoldások is. Érdeemesnek tartom a vásárolt, előre legyártott laphevedert, mert az állítható és elég sok élethelyzetben kötélnek nagyon sokat segít a tapasztalt barlangásznak.

Ereszkezőeszközök

Az ereszkedés sebességét jellemzően mindig a kezünkben átfutó kötélszorításával illetve elengedésével szabályozzuk (Stop csiga esetén is). A kézben átfutó kötélszorítást megégetheti, illetve megsértheti a tenyerünket, ezért mindig használjunk kesztyűt. Ereszkedéskor a mozgási energiánk, a súrlódásban nyelődik el, amely hőt termel, valamint a súrlódó felület kopik. Az ereszkedőeszközök anyagának alumíniumot használnak. Az acél kevésbé kopik, de használata esetén nagyon megnő a hőtermelés. Ahhoz, hogy a kötélszorító ne égjen meg maximálisan 2m/s ereszkedési sebességet használhatunk. A túlzottan felhevült ereszkedőgép elégetheti a köteleket!

Petzl simple csiga csak biztosítással használható, Shunttel vagy pruszi csomóval (a kötélsérülésének veszélye miatt sohasem biztosítunk fogas géppel). A görgők megkopása esetén fordítva is befűzhető. Kisebbereszkedéshez használjuk, agyagos kötélszorító megcsúszhat, ezért az egyenletesebb ereszkedéshez célszerű acél anyagú fékező karabinerrel használni. Zárt eszköz, nem tudjuk leejteni. A befűzés iránya két helyen is fel van tüntetve.

Petzl Stop-csiga vagy önzáró ereszkedőgép, ahol a kar, biztosító funkciót lát el és nem az ereszkedés sebességét állítjuk vele. Az egyetlen olyan eszköz, amelyhez nem kell biztosítás. Kisebbereszkedésekhez használhatjuk, beszerelések nélkülözhetetlen eszköze, mert gyorsan lebiztosítható. Kezdőknél problémát jelent, hogy a kötélszorító megcsúszásakor ösztönösen elengedik a köteleket és benyomják a kart, ilyenkor nagy sebességgel (akár 10m/s) kezdenek elereszkedni. Ezt sem tudjuk leejteni. A kötélszorításának helyes iránya három helyen is fel van tüntetve.

Petzl rack/xilofon csak biztosítással használható, dupla kötélszorító is ereszkedhetünk vele. Nagyméretű ereszkedéseknél is használhatjuk, menet közben állítható a fékerő. Dupla kötélszorító csak a Petzl Shunttel tudjuk biztosítani. Nem tudjuk leejteni. A felső három hasábot kötelező befűzni, a többi az ereszkedéstől függ. Csak biztosítással használható.

Mászóeszközök

Nyelvre terhelő eszközök:

Kantyú, amely lehet zárt vagy nyílt házú, ma már nem használjuk. Leejthető.

Shunt elsősorban biztosításra használjuk, másodlagos megoldásként azonban mászásra is használható. Leejthető.

Házra terhelők:

Jumar régebben öntvényből, ma már szintén fűjt technológiával készül. Elsősorban a kisebb kezűeknek praktikus.

Petzl Poignée vagy ascension mászáshoz használjuk, rugós nyelvel ellátott, a nyelven sáreltávolító vájatokkal. Balos (sárga) és jobbos (kék) változatban kaphatóak.

Petzl Basicnek nincs nyele. Minden más ugyanaz, mint a poignée-nél.

Petzl Croll egy mellgép, amelyet közvetlenül a beülőt összekötő maillonba fűzzük. Kialakítása lehetővé teszi, hogy a hasfalra rásimuljon.

Petzl Tibloc igazából tartalék mászógépként funkcionálhat, csak egy O alakú karabinerre van szükség használatához.

A felsorolt mászó és ereszkedőgépek elsősorban a Petzl cég termékei. A piacon azonban találkozhatunk más gyártók termékeivel is (Kong Bonaiti, Singing Rock, Climbing Tecnology), kiválasztásánál lehetőleg egyedileg tesztelt, minősítéssel rendelkező modellt válasszunk. A szlovák és ukrán típusok használatától óvakodjunk, mert ezek az eszközök mindig a kritikus pillanatokban mondják fel a szolgálatot.

A Petzl gépek 400 kp (kb. 400kg) hirtelen fellépő terhelés hatására károsítja a kötelet. A Kong Bonaiti eszközei illetve a Jumar 600 kp értéknél. Különösen fontos, hogy a mászó gépek ne kerülhessenek a derekunk alá. Ez az alkalmazott kötéltechnikában csak akkor fordulhat elő, ha a mászó hibázott. Mind a mászó, mind az ereszkedő, mind a biztosító eszközökre jellemző, hogy egyedileg teszteltek (komoly gyártók esetén), minősítéssel rendelkeznek, feltüntetik a gyártót, a gyártási évet és a használható kötélméretét.

Személyi bag

Kisméretű, az oldalunkon hordott, kamionponyvából készült zsák, amelyben a személyes felszerelésünket szállítjuk. Ebbe lehet elhelyezni a tartalékvizet, karbidot, zacskót, elemeket, akkumulátorokat, izzókat, tartalékvilágítást, szőlőcukrot, kiegészítő felszereléseket stb.

Kesztyű

Ha függőleges barlangba megyünk, mindig legyen kesztyűnk. Ezt nem fontos a kötélen használni, mert sokszor, nem tudunk rendesen átszerelni tőle. Ami miatt nagyon ajánlom, mert a barlang hideg, a függőleges barlangok meg ráadásul vizesek is. Ami biztos egy köteles barlangban, hogy állni és várni fogsz sokat, erre mérget vehetsz. Ha sokat állsz, és a fal is nedves, nem nagyon tudsz leülni, akkor a kesztyű abban segít, hogy lassabban hűljön át a kezed, ezáltal picit több energiád marad, nem fogsz annyira fájni, nagyobb az esélye, hogy sikeresen befejezd a túrát.

Ide soroljuk speciális túrák során használt neoprén zoknit, neoprén ruhát és a vegyvédelmi gumikesztyűt is.

Kollektív (csoport) felszerelések

Vertikális technika eszközei közül a kötelek, kötélgyűrűk, hevederek, kötélvédők, köteles bag-ek, nittelő felszerelések, nittek, nittfülek, karabinerek, beszerelőláncok, csigák. Speciális eszközök a különböző méretű létrák, hágsók, mászórudak és a nagyméretű zombolyoknál alkalmazott vitla.

Kötél

Részleteire nem térek itt ki.

Hevederek

Lehetnek cső és lap hevederek. Minden heveder statikus tulajdonságokkal rendelkezik. A dinema hevederek is. A dinema az alapanyag neve. Méretük 10-50mm között változik. Ma már különböző méretű varrott, minősített hevedereket is lehet kapni, általában 22kN teherbírással és 40-200cm-es méretben. Kikötési pontoknak inkább ezt használjuk.

Kötélgyűrűk

Lényegében ugyanazok vonatkoznak rájuk, mint a kötelekre. A kötélgűrűk általában néhány méter hosszúak, 6-10 mm közötti mérettartományban. Használatuk széles körű, a zsák összefogásától a köztések kikötéséig. A kikötéseknél alkalmazott kötélgűrűknek minimum 9 mm-es dinamikus kötélnek kell lenniük.

Karabinerek

Feltüntetett adatok:

- gyártó neve,
- UIAA, CEN minősítés,
- gyártási év (sorozatszám utolsó két számjegye),
- teherbírás zárt hosszirányú, zárt keresztirányú és nyílt terhelés esetén (piktogramokkal jelzik, az értékek kN-ban értendők).

Alumínium: könnyűek, gyorsan kopnak, esésre, nagyobb ütésre érzékenyek, mert ilyenkor feszültség keletkezhet a karabinerben, ahol meggyengülhet (magasból leesett karabinert tilos kötéltechnikában használni, csak felszerelés rögzítésére és vödrözésre jó), hosszirányú teherbírása 18-30kN között változik,

Titán: erősebb, mint az alumínium karabinerek, drágábbak, csak kicsit nehezebbek, teherbírásuk 22-35kN között változik (orosz titán karabinerek),

Acél: nehezek, de erősek és elviselik az ütések, kopásállóak (fékező karabinernek is kiváló).

Nittfülek

Alumínium és acél anyagúak, melyet általában 8mm-es csavarral rögzíthetünk a nittbe (13-as villáskulccsal).

- egyenes nittfűl,
- csavart nittfűl,
- bohóc,
- ring,
- dinemás nittfűl.

A feltáró kutatásoknál speciális felszerelésekre is szükség van. Bontó munka során a bontáshoz felhasznált eszközöket soroljuk ide. Ilyenek a vödrök, ládák, ásók, lapátok, csákányok, vésők, kalapácsok, fúrógépek, kitermelő rendszerek.

Térképezéshez a különböző műszerek, szögmérők, mérőlécek, mérőzsinórok, jegyzetfüzetek. Tudományos kutatómunka során pedig a különböző csepegésmérők, radonetektorok, hőmérők, páratartalom mérők, stb.

A sport célú barlangjárás felszerelése közé tartoznak patakos barlangok esetén a csónakok, evezőlapátok, teherautó gumibelső.

Egyéb közös felszerelések lehetnek, pl. köteles bag-ek, kötélletrák, mászórúd, nittfűrószett, stb.

Felszerelések karbantartása

A felszerelések gondos kezelése különös fontosságú! Az eszközöket használatuk során óvni kell a sérülésektől (leejtés, taposás, nem rendeltetésszerű használat). Használat után a lehető legrövidebb időn belül meg kell tisztítani, kiszárítani. A fémes eszközöket óvni kell a korróziótól. A felszereléseket jól szellőző, nedvességtől mentes helyen, a napfénytől védve kell tárolni. A köteleket savak-lúgok még gőz formájában sem érhetik. A felszerelések élettartama és a személyes biztonságunk nagymértékben a helyes karbantartástól, tárolástól is függ!

Paprikás hangulat

Az, ami a szilveszter előtti kutatón történt, egyszerűen elmenne egy vígjátékba is. Soha nem nevettem még annyit, mint akkor. Az egész akkor kezdődött, mikor Citrom (fedőnevén: Groditzki Ildikó) megérkezett közénk. Az este a szokásos jó hangulatban telt, de Citrom nem érezte jól magát, így elment, hogy lefeküdjön és kipihenje a nap fáradalmait (no meg azt az oly sokszor említett kakaót).

A kis társaság jól megvolt. Zenét hallgattunk, beszélgettünk... no meg minden egyebet csináltunk, amit egy barlangásztól el lehet várni. Mikor eljött a pillanat, egyszerre próbáltunk felmenni, hogy csatlakozzunk Citromhoz. Hát gondolom, nem kell mondanom, hogy a zajongás, a zene és a halk, ám igen zavaró „suttogás” nem volt épp jó hatással szegény Citromra. Egyesületünk elnöke, Tarnai Tamás gondolva kedves kis barlangászaira, egy horkolást gátló terméket használva próbálta meg feldobni az éjszakát.

Felült a hálósákjára, és hangosan elolvassa a használati útmutatót, alkalmazni próbálta. A sötétben nem igen láttam mi történt, csak arra lettem figyelmes, hogy Tamás a terméket alkalmazva elkezd olyan hangokat kiadni, mint aki épp hányni készül. Citrom a megpróbáltatásokat nem bírva tovább, megkérte a főnököt, hogy inkább horkoljon, de feködjön már le aludni. És jött a Tamás-beszéd. Elmondta kitől és miért kapta a terméket, hogy mindezt értünk teszi, mindent szóba hozott, csak egy számunkra leginkább érdekes kérdést nem. Mikor szándékszik lefeküdni. Citrom minderre válaszolva elmesélte bűját – baját, amire Tamás csak annyit mondott, hogy „Ilyen ez a kutatótábor.” Ekkor volt, hogy Citrom elvonult a mellékhelységbe, és csend ült a szobára. Ám itt közel sem ért véget a kaland.

Másnap műszakra elment a társaság nagy része. Mikor visszaértünk csak annyit tudtam kiszűrni a beszélgetésből, hogy valami nincs rendben a kajával. Én nem szóltam semmit, a kaja az kaja. Mikor bementünk, sikerült kiderítenem, hogy mindössze annyi baja van a vacsorának hogy pikáns lett. Ennek megörültem, mivel én szeretem a pikánsabb ételeket. Bementünk, leültünk az asztalhoz, és a beszámoló, vicces történetek és egyéb pletykák után nekiálltunk volna enni. Citrom sehol, mint megtudtam, Citrom nem szereti a csípősebb ételeket, pedig (a figyelmeztetése ellenére is) Milán 3 kanál erőspaprikát rakott a vacsorába, habár nem szándékosan. Többszöri próbálkozás után én feladtam, hogy Citromot (az elhalálozásom nélkül) felkeltsem. Nekiálltunk a vacsorának.

Habár az ott lévő tagság 1/3 része nem szerette a pikáns ételeket, azért mindenki megkóstolta. A hatás egyszerűen fenomenális volt. Annyira ütős lett a kaja, hogy mindenki totál kész lett tőle. (Bocsi Milán. ☺) Én a csendet megtörve felálltam, és elindultam, hogy egy pohár víz kíséretében visszatérjek az asztalhoz. Azok a tekintetek, amik végigkövettek. Leírhatatlan...

Mint az igazi western filmekben. A tarhonya mellesleg finom volt, bár a csípős ízt tényleg ki lehetett volna hagyni. Egy lelkes kis barlangász, aki Robcsi névre hallgat, az étkezéssel végezvén, az asztaltól felpattanva (egy vödör vizet magába öntve) összeállított Citromnak egy tálca finomságot Milán segítségével (mivel még csak 15 éves). Egy feles pálinkát, egy pohár bort, és egy fél literes Coca-Colát. A tálcával elindult felfele, körbejárta a házat, és végül a keresett személyre az irodában lelt rá. Elmesélte neki, hogy mi történt odalent, milyenek voltak a reakciók, már emiatt is nagy nevetésben törtek ki, ám mikor Milán belépett (és a falon lévő papírok nagy része magától leesett) egyszerűen nevetőgörcsöt kaptak. Elhangzottak a híres mondatok: „Ilyen ez a kutatótábor.” „Paprikás a hangulat.”

Mindenestre minden jól végződött. Senki nem halt meg, nem volt verekedés, és még a tarhonya nagy része is elfogyott szilveszterkor (na meg 2 tubus Ketchup).

Kérek mindenkit, hogy a Karát ne tessék zargatni az író kilétéről, mivel nem közölték vele. Így a zaklatásával csak a saját időtöket raboljátok. Minden jog fenntartva! ☺

Egy kis barlangász

Személyi jövedelemadó 1%-a

Kedves barlangász barátok!

Mint azt bizonyára tudjátok, a Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület számára minden évben sokat jelent a személyi jövedelemadók 1%-ából befolyó összeg, hiszen mint kiemelten közhasznú szervezet pályázatokból, valamint magánszemélyek és cégek támogatásából tudjuk biztosítani programjaihoz az anyagi forrásokat.

Egyesületünk hosszú évek kemény munkájával vált az ország egyik jelentős barlangász egyesületévé, amely nemcsak Magyarország földalatti kincseit kutatja, hanem kiemelten közhasznú tevékenységei révén bővíti a lakosság környezet- és természetvédelmi ismereteit is.

Az egyesület **kiemelten közhasznú tevékenységei** közé tartozik:

- 🔗 **Ingyenes túrák** szervezése állami otthonokban élő **hátrányos helyzetű gyerekeknek**
- 🔗 **Környezetvédelmi táborok** szervezése általános és középiskolások részére
- 🔗 **Barlangfeltáró kutatás** a Mecsek hegységben
- 🔗 **A Magyar Barlangi Mentőszolgálat Dél-magyarországi Területi Egységének** szervezése, működésének koordinálása.

Családtagjaitok, ismerőseitek, barátaitok és saját adótok 1%-nak felajánlásával Ti is hozzájárulhattok, hogy ezeket a programokat az idei évben is lebonyolíthassuk. Kérünk Titeket, hogy adótok 1%-ával támogassátok működésünket, hogy mi is támogathassunk Benneteket!

Adószám: 18461709-1-06

Ha bármilyen kérdésetek van, forduljatok hozzánk bizalommal!

Köszönettel:

*Groditzki Ildikó
Majer-Vass Laura
Tarnai Tamás*

Január 30.-án volt a győri Krúdy Gyula Gimnázium, Két Tanítási Nyelvű Középiskola, Idegenforgalmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskolában a Fizika Napja. Ez a rendezvény már kezd hagyománnyá válni, minden évben valamilyen természettudományos téma köré szerveződik, a gyerekek kísérleteket és különböző természettudományos jelenségeket mutatnak be reggeltől estig a rendezvény látogatóinak. Idén a tűz volt a téma. Volt egy stand, ahol különböző lámpákat mutattunk be, ehhez kaptunk kölcsön egy karbidlámpát, ezzel téve teljesebbé a kiállítást.

Farkas Kata

SZKBE Hírmondó

33. szám

Kiadja a Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület

Levél cím: 6701 Szeged, Pf. 1269

E-mail: szkbe@szkbe.hu

Honlap: www.szkbe.hu

Szerkesztő: Varga Karolina (20/583-7797, varga.kara@gmail.com)

Olvasószerkesztő: Marosi Csilla

A nyomtatást támogatta: Főző Péter

Felelős kiadó: Tarnai Tamás